

Круш П.В.

к.е.н., проф., завідувач кафедри НТУУ «КПІ»

Жадан І.І.

студент ФММ, НТУУ «КПІ»

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Проаналізовано проблеми інноваційно-інвестиційної діяльності машинобудівного комплексу України. Виділено основні складові механізму фінансового забезпечення інноваційної діяльності машинобудівних підприємств. Узагальнено особливі способи залучення капіталу на інвестиційній стадії реалізації інноваційних проектів на машинобудівних підприємствах України.

Ключові слова: інноваційний розвиток, форфейтинг, транстинг, селенг, факторинг, діагностика діяльності суб'єктів господарювання.

Вступ. Провідна роль у галузевій структурі народногосподарського комплексу нашої держави належить промисловості, яка є важливою ланкою господарства країни. У структурі промисловості найбільшу питому вагу мають галузі важкої індустрії, особливо вугільна промисловість, чорна металургія та машинобудування. Важка промисловість формує понад 62 % загальної вартості реалізованої продукції промисловості зокрема на машинобудування припадає 10,9 % (в 2010 році – рис.1) [1].

Рис. 1 Розподіл обсягу реалізованої промислової продукції за видами діяльності у 2010 році, % до загального обсягу

Отже, однією з передумов забезпечення сталого розвитку економіки держави є випереджаючий інноваційний розвиток машинобудівного комплексу як основи високотехнологічного оновлення інших галузей виробництва, значна підтримка конкурентоспроможності країни. Вочевидь

забезпечення інноваційного розвитку машинобудування є необхідною передумовою формування потенціалу інноваційного розвитку національної економіки в цілому, оскільки інноваційний розвиток передусім пов'язаний із реалізацією результатів науково-технологічного прогресу, які сприяють загостренню конкурентної боротьби на ринку продукції даної галузі і, як наслідок, виробництву нових товарів та послуг високої якості, які в достатній мірі можуть задовольнити постійно зростаючі мінливі потреби споживачів.

Питання діагностики діяльності суб'єктів господарювання, машинобудування в тому числі, знаходяться в центрі уваги провідних вітчизняних вчених, зокрема Шапурова О., Марченко О., Дмитрашко О., Іванишин В., Захаркіна Л.С., дослідження яких спрямовані на аналіз ситуації, що склалася в машинобудівному комплексі національної економіки, диференціації підгалузей за їх характерними ознаками в сучасних умовах, визначення напрямків покращення господарського стану підприємств [2], обґрунтування передумов інвестиційно-інноваційного розвитку суб'єктів господарювання [3].

Однак, недостатньо розкритим залишається ряд питань стосовно стану машинобудування окремих регіонів України, аналізу наявних можливостей фінансування інвестиційної діяльності та оцінки їхнього впливу на ефективність інноваційного розвитку підприємств даної галузі.

Постановка задачі. Метою дослідження є визначення сучасних тенденцій діяльності машинобудівного сектору України та формування адекватного сьогоденню механізму фінансового забезпечення інноваційної діяльності машинобудівних підприємств.

Результати дослідження. Для визначення тенденцій розвитку машинобудівної галузі проведемо оцінку її діяльності. Згідно з класифікацією видів економічної діяльності машинобудівна галузь складається з підприємств, які можна умовно розділити на такі підгалузі як виробництво машин та устаткування, виробництво електричного, електронного та оптичного устаткування, а також виробництво транспортних засобів та устаткування. Насамперед проаналізуємо зміну обсягів продукції машинобудування [1], використовуючи відносні показники, динаміка яких наведена на рис.2.

Згідно з даним рисунком видно, що динаміка обсягів продукції має хвилеподібну тенденцію, причому починаючи з 2008 р. відбувається зменшення виробництва машинобудівної продукції, що пов'язано з кризою внутрішнього і зовнішнього ринків, що призвела до збільшення кількості фінансово-неспроможних підприємств у цій галузі, зниженню інвестиційної активності.

Рис.2. Динаміка обсягу продукції машинобудівного сектору, млн. грн., %

Тому, мобілізація необхідних засобів для інноваційно-інвестиційних цілей являє собою складну проблему, хоча й машинобудівна галузь має високу привабливість для інвесторів. Так, у 2009 році відбувається значне зниження обсягів та джерел фінансування діяльності машинобудівних підприємств (рис.3), що негативно відбивається як на традиційній діяльності таких підприємств, так і на впровадженні інноваційних проектів, що дозволяють машинобудуванню ставати на новітні, інтенсивні шляхи розвитку.

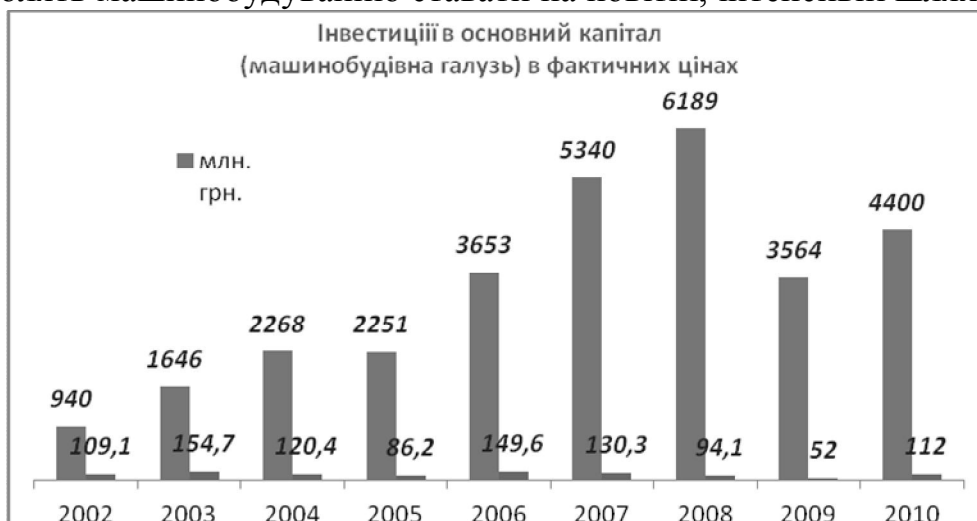

Рис.3. Динаміка капітальних інвестицій в основний капітал машинобудівних підприємств

Освоєння інвестицій за галузями машинобудування в 2010 році наведено в таблиці 1.

За таких умов, для активізації інноваційного розвитку, підприємствам машинобудівного сектору промисловості необхідно шукати нові, поки ще не

досить розвинені у вітчизняній економіці, але досить дієві фінансові інструменти інноваційного розвитку машинобудівних підприємств, сформувані дієвий механізм фінансового забезпечення інноваційної діяльності таких підприємств, що дозволить одержати необхідну кількість ресурсів для підтримки та розвитку у майбутньому.

Таблиця 1

Освоєння інвестицій за галузями машинобудування в 2010 році

	Код за КВЕД	Освоєно (використано) інвестицій в основний капітал			у тому числі за рахунок коштів державного бюджету	
		тис. грн.	у % до попереднього року	у % до загального обсягу інвестицій в основний капітал	тис. грн.	у % до загального обсягу інвестицій в основний капітал за видом економічної діяльності
Машинобудування		4400184	112,0	2,6	95020	2,2
Виробництво машин та устаткування	DK	1370454	88,3	0,8	*	*
Виробництво машин та устаткування	29	1370454	88,3	0,8	*	*
Виробництво механічного устаткування	29.1	458288	117,1	0,3	-	-
Виробництво машин та устаткування загального призначення	29.2	150612	68,3	0,1	*	*
Виробництво машин та устаткування для сільського та лісового господарства	29.3	118574	102,2	0,1	-	-
Виробництво верстатів	29.4	32117	50,7	0,0	-	-
Виробництво інших машин та устаткування спеціального призначення	29.5	469030	77,3	0,3	-	-
Виробництво побутових приладів	29.7	88016	104,1	0,1	-	-
Виробництво електричного, електронного та оптичного устаткування	DL	1470648	114,8	0,9	8047	0,5
Виробництво офісного устаткування та електронно-обчислювальних машин	30	9873	33,7	0,0	-	-
Виробництво електричних машин та устаткування	31	1247712	151,8	0,7	*	*
Виробництво апаратури для радіо, телебачення та зв'язку	32	135499	56,0	0,1	-	-
Виробництво медичної техніки, виміркових засобів, оптичних приладів та устаткування, годинників	33	77564	41,4	0,0	*	*
Виробництво транспортних засобів та устаткування	DM	1559082	142,6	0,9	51706	3,3
Виробництво автомобілів, причепів та напівпричепів	34	238769	65,4	0,1	-	-
Виробництво інших транспортних засобів	35	1320313	180,4	0,8	51706	3,9
Будування та ремонт суден	35.1	141795	70,8	0,1	-	-
Виробництво залізничного рухомого складу	35.2	447774	345,5	0,3	-	-
Виробництво літальних апаратів, включаючи космічні	35.3	677552	170,3	0,4	*	*
Виробництво мотоциклів та велосипедів	35.4	27836	1593,3	0,0	*	*

Так, для одержання необхідних ресурсів машинобудівні підприємства можуть використовувати наступні способи залучення інвестиційних коштів для здійснення інноваційних проектів [4], що представлені на рис.4.

Наприклад, транстинг є способом вторинного одержання доходів завдяки вкладання у цінні папери прибутку, що одержаний від первинних інвестицій у підприємство. Транстинг – це один з найефективніших способів нагромадження капіталу, що застосовується переважно приватними акціонерними та іншими господарськими товариствами.

Факторинг є операцією, що поєднує в собі декілька посередницько-комісійних послуг з кредитуванням оборотного капіталу для суб'єкта господарювання. Основа факторингу – це перевідступлення першим кредитором прав вимоги боргу третьої особи іншому кредитору з попередньою або наступною компенсацією вартості такого боргу першому кредитору. Тобто, банк (факторингова компанія) купує рахунки-фактури постачальника за відвантажену продукцію, виконані роботи чи надані послуги.

Сутність форфейтингу полягає у придбанні у кредитора боргу, вираженого в оборотному документі, на безповоротній основі. Це значить, що покупець боргу (форфейтер) бере на себе зобов'язання відмовитися – форфейтинге – від свого права регресної вимоги до кредитора у разі неможливості одержання грошових коштів від боржника. Фактично

форфейтер (комерційний банк або спеціалізована компанія) бере на себе такі ризики, як ризик неплатежу, ризик переказування коштів, валютний, процентний ризик та ін.

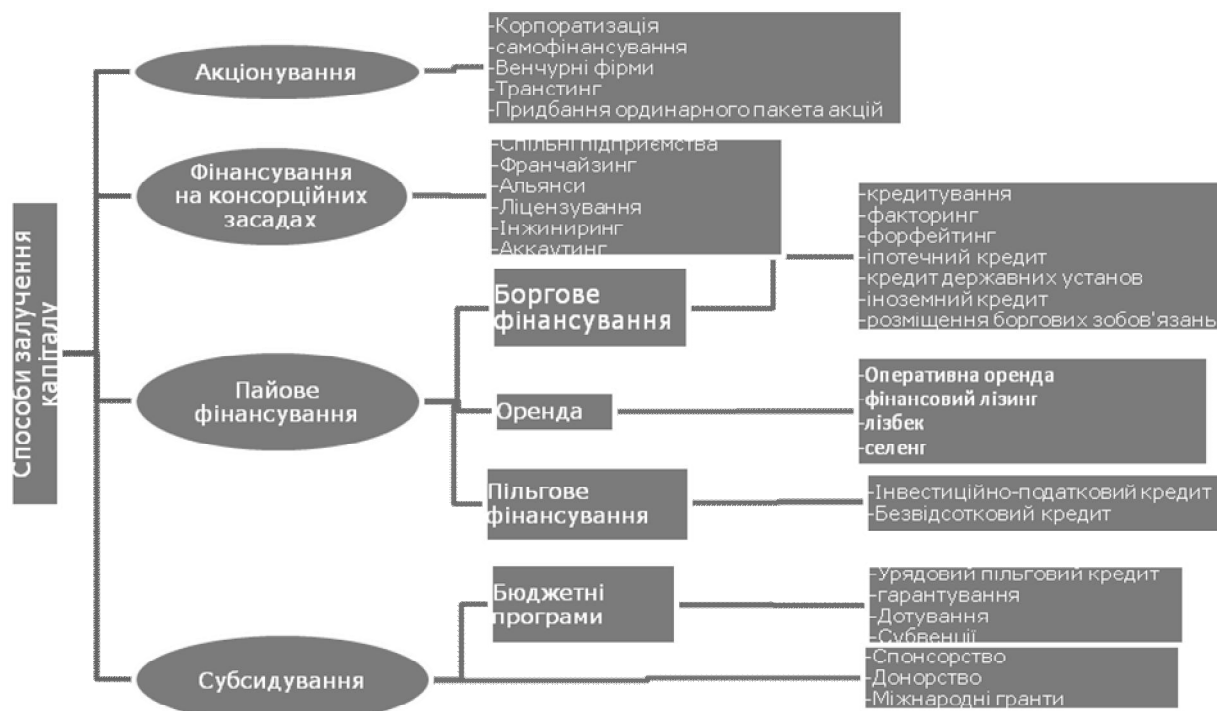

Рис.4. Способи залучення капіталу на інвестиційній стадії реалізації інноваційних проектів на машинобудівних підприємствах

Селенг – це грошово-майнова операція (різновидність лізингу), яка являє собою передачу власником його прав щодо використання і розпорядження власністю (майном) іншій особі (селенг-компанії) за плату. Власник, при цьому, залишається власником переданого майна, і селенг-компанія зобов'язана по його першій вимозі повернути майно.

Висновки. Таким чином, для підвищення інноваційної активності машинобудівних підприємств країни необхідно створити дієвий та адекватний сьогоденню механізм одержання необхідних фінансових ресурсів, що забезпечить підприємства достатньою кількістю інвестиційних ресурсів, характер походження, умови залучення, максимальний термін використання яких, в свою чергу, значною мірою підвищить ефективність інноваційних процесів і обумовить специфічні особливості інноваційного планування.

Перелік посилань

1. Інтернет-сторінка Державної служби статистики України - <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Марченко О.В. Визначення необхідних і достатніх умов для інноваційного розвитку підприємства / О.В.Марченко // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – №6. – с.158-164.

3. Захаркіна Л.С. Збалансування інноваційного розвитку машинобудівних підприємств в процесі стратегічного планування/ Л.С.Захаркіна // Актуальні проблеми економіки.–2009.–№3.– с.88-95.

4. Александрова В.П., Прогнозування впливу інноваційних факторів на розвиток економіки України. // Економіка підприємства. 2007. С.9-26.

Круш П.В.

*к.э.н., профессор, заведующий кафедрой экономики и предпринимательства
НТУУ «КПИ»*

Жадан И.И.

студент ФММ, НТУУ «КПИ»

ОСОБЕННОСТИ ФИНАНСОВОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ МАШИНОСТРОИТЕЛЬНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ УКРАИНЫ

Проанализированы проблемы инновационно-инвестиционной деятельности машиностроительного комплекса Украины. Выделены основные составляющие механизма финансового обеспечения инновационной деятельности машиностроительных предприятий. Обобщенно особые способы привлечения капитала на инвестиционной стадии реализации инновационных проектов на машиностроительных предприятиях Украины.

Ключевые слова: инновационное развитие, форфейтинг, транстинг, селенг, факторинг, диагностика деятельности субъектов хозяйствования.

Krush P.V.

*Candidate of economic sciences., Professor, Head of Economics and Business
department NTUU «KPI»*

Zhadan I.I.

student FMM, NTUU «KPI»

FINANCIAL SUPPORT FEATURES OF INNOVATION PERFORMANCE ON ENGINEERING ENTERPRISES OF UKRAINE

The problems of innovation and investment machine building industry of Ukraine have been analyzed. There are main components of the mechanism of financial support for innovation engineering enterprises. Special means of raising capital for investment under implementation of innovative projects in machine-building enterprises of Ukraine were generalized.

Keywords: innovation development, forfeiting, transting, selling, factoring, diagnostics business entities.
